

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEŽOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE
POJEDINI BROJ Kr. 3.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI DO
KONCA GODINE Kr. 60. — ZA INOZEMSTVO
Kr. 100 — OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 13.

Šibenik, 15. listopada 1921.

God. I.

Velika socijalna nepravda.

Veliki i opsežni problem preuzela je naša država da riješi, kad je između glavnih tačaka svog socijalnog programa stavila agrarnu reformu. Svrha je ove, da se urede svi odnosi i poslovi, koji podižu ukupni prirod zemlje, te prema tome blagostanje i cjelokupno gospodarstvo državne zajednice. Ovo je temeljno načelo, koje nužno zahtijeva, da se reforma provede postepeno, a za sve državljane pravedno, te ne bude okrnjeno ničije pravo.

Način naprotiv, kako se provoda ova reforma, pruža najžalosniju sliku nesrednosti i socijalne nepravde. Tudi svijet, koji prati razvitak naših državnih prilika, mora da steče o nama najgori pojam, kao o zemlji, gdje vlada za mnoge bezpravnost. Kulturni narodi moraju zaključiti, da to nije reforma za ukupnu dobrobit svih državljana, već boljševizam, zaštićen od vlasti, a zbog česa mnogi stradavaju.

Još većma odskače ova nepravda, ako se promisli, da još nije definitivno riješeno ovo vitalno pitanje naše zemlje. Po agitatornim govorima i pisanju besvjesnih demagoga agrarna reforma je već gotova stvar, tako da su zemljoposjednici izgubili vlasništvo, te ne mogu zahtijevati, ajniti im pripada kakvi zemljišni prihodi. Vlada pak obratno i riječima i neiskrenim postupkom daje očito razumjeti, da se agrarna reforma za Dalmaciju mora tek proučiti, te naći shodno i pravedno riješenje.

Nije li Ministarstvo za agrarnu reformu izdalo naređenje, da se sada prikupe podaci o svim agrarnim odnosima u Dalmaciji, da se tako nađe podloga za sredenje istih putem zakona? Nije li ministar pravde, za nedavnog posjeta u Splitu, očito izjavio, da treba da se ovo pitanje još dobro prouči, jer da dosle nije bila stvar dobro proučena? Nije li u sjednici Zakonodavnog Odbora 1. t. mj. izneseno pitanje, da i uredbe o agrarnoj reformi moraju biti predmetom pretrisa, prije nego se proglaše zakonom? Žalosno se mora dakle konstatirati, što je na sramotu našim državnimcima, da se kod nas provoda riješenje jednog vitalnog pitanja za mnoge, da-pače većinu dalmatinskog pučanstva, a još nije ono sa strane pozvanih faktora ni proučeno. U ovome je baš velika socijalna nepravda.

Tko pak od ovakve očite bespravnosti najviše strada, to su baš oni, koji su najmanje zaslužili. Mali posjednici, srednji staleži, to su bijedne žrtve, koje nitko više ne štiti, ne brani njihova prava, već ih se pušta sa obiteljima da propadnu kao bespravna masa. Hiljade obitelji dotjerane su do

siromaštva, a to su baš one, koje su u našoj pokrajini najviše žrtvovala i doprinijele k ostvarenju ove države. Mali posjednici su po našim varošima i otocima dali najviše inteligencije, iškolali toliko mladeži, te dali narodu, državi najbolje sinove i radenike na književnom i socijalnom polju. Nema jedne ustanove, jednog nacionalnog društva, a da nijesu baš oni bili prvi promicatelji, utemeljitelji, podpiratelji i pravi stvaratelji. Ima li po našim mjestima nacionalne svijesti i shvaćanja narodnog jedinstva, tomu je najveće doprinio srednji stalež. A moralna bića sa svojim institucijama, zakladama, podpiranjem svake korisne akcije nijesu li u našoj pokrajini dokazala najočitije svoj nesebični patriotizam? Pa svi ovi zaslužni elementi sada bivaju tako nagrađeni, da ih narodna država stavlja izvan zakona. Sadašnji režim svojim postupkom, laikoumnosću i neshvaćanjem važnosti

Za prehranu oslobođene Dalmacije.

Na upit nar. poslanika dra Dulibića o prehrani oslobođenih krajeva Dalmacije Ministar za socijalnu politiku odgovorio je slijedeće:

„Rešenjem Ministarskog Saveta od 5. II. 1921. g. D. R. Br. 13436 odobreno je Odseku ishrane u Splitu 2,000,000 dinara, a rešenjem mojim pod J. P. Br. 2439 od ove godine odobren je Odseku ishrane u Splitu također kredit od 1,750,000 dinara. Sve ovo namenjeno je bilo za ishranu stanovništva onoga dela Dalmacije, koji je po Rapalskom ugovoru nama pripadao.“

Najzad rešenjem svojim od 10. VI. 1921. god. J. P. Br. 2797 odobrio sam Odseku ishrane u Splitu još 500,000 dinara iz kredita jedne dvanaestine, odobreni mi za mesec juni tek. god., koja se suma novaca imala utrošiti

Za trgovačku komoru u Šibeniku.

3. ov. mj. nar. poslanik dr. Dulibić prikazao je ponovno upit na Ministra trgovine tražeći, da što hitnije bude premještena trgovačko-obrtička komora iz Splita u Šibenik. U upitu se obrazlaže stvarna potreba toga premještanja osobitim obzirom na narodno-politički momenat. Sve vlasti bile su formalno premještena iz Zadra, tako i odvjetnička komora i sudovi. Samo se hoće da pravi iznimka za zadarsku trgovačku komoru, koja bi se faktično za sjevernu Dalmaciju ukinula, kad bi se njezini poslovi prenijeli u djelokrug splitske komore. Time bi prestao da opstoji glavni čimbenik koji ima da ističe svoja prava na imovinu zadarske trgovačke komore, čiji neznatni dio pripao je Talijanima. Na prigo-

ovog problema učinio je, da je srednji stalež, koji je bio najodaniji pobornik narodnog jedinstva, sada postao silno nezadovoljan i razočaran.

Poznato je stanovništvo naše stranke u ovom pitanju. Ona ga shvaća savjesno i ne upotrebljuje ga kao sredstvo demagogije, kao što ga vladajuće stranke zlorađe ostavljajući uvijek otvoreno ovo goruće pitanje, da s njim trguju i licitiraju za svoje stranačke ciljeve i osobne ambicije.

Pučka stranka je stranka težaka, te štiti njegova prava i promiče njegovo blagostanje na ekonomsko-socijalnom polju, ali ne može odobriti silu i nepravdu, kojom se provoda jedna tako važna reforma, a da nije još riješena. Mali posjednici ne smiju biti bespravni i izvan zakona, ne smiju stradavati krivnjom nemarnosti Vlade i nesavjesnosti odurne demagogije.

Neka se provede agrarna reforma, ali neka bude prije definitivno riješena na principima socijalne pravde, jednake za svakog državljanina, bio težak ili gospodin.

na ishranu pasivnih krajeva Dalmacije.

No da bih izašao ususret Vašim željama u napred postavljenom mi pitanju, ja sam odmah izdao naređenje Odseku ishrane u Splitu, da iz ovih 500,000 dinara nabavi potrebitu količinu hrane i upotrebi je na ishranu u krajevima okupirane Dalmacije.

Iz svega napred izloženog možete se uvjeriti, g. poslanice, da sam od svoje strane učinio dosada sve, što sam mogao, da narod u Dalmaciji ne trpi oskudicu u hrani. Uбудuće pak ne ću biti u mogućnosti ništa više učiniti u tom pogledu sa razloga, što je privremenim zakonom o budžetskim dvanaestinama za ovu godinu ukinut dalji kredit za ishranu stanovništva uopšte svih pasivnih krajeva u celoj kraljevini“.

vor, da ima previše trgovačkih komora u Dalmaciji, interpelant opaža, da se traženim premještanjem ne preudicira nipošto eventualnom preuređenju sastava i opsega jedne trgovačke komore za čitavu Dalmaciju, u kojoj ne bi opstojala bojazan, da prevladaju partikularni interesi jednog kraja, jer bi se tome protivili brojni predstavnici ostalih krajeva. No to je stvar budućnosti. Za sada je u velikom interesu sjeverne Dalmacije, kao i same države, da se ne ukinu zadarska trgovačka komora, nego da ju se prenese u Šibenik. Na koncu interpelant pita, da li će ministar što hitnije odrediti taj premještanje i raspoložiti, da se odmah raspišu izbori članova trg.-obrtičke komore u Šibeniku.

Tjedni pregled domaće politike.

Šibenik, 15. listopada.

Iza svojeg proglašenja, te putovanja kroz Srbiju, da obade svoje pristaje i sazna za njihovo raspoloženje, g. Protić se ponovno navratio u Zagreb, da prije svog ulaska u parlament konačno podrobnije ispita stanovništvo i težnje političara „Hrvatskog bloka“.

Ovaj posjet g. Protića hrvatskim političarima sam po sebi ne bi bio toliko važan, da nije onog dubljeg značenja, koje uopće pokreće Protićevu akciju, a koje u srpskoj javnosti nalazi sve više odziva: da jedino u sporazumu sa Hrvatima naša država može doći u kolo i drugih kulturnih i moćnih država, što je osobito važno obzirom na neprijateljsko raspoloženje naših susjeda.

Da do ovoga shvaćanja u srpskoj javnosti prije nije došlo, u glavnom je krivnja na njoj samoj. Bit ćemo objektivni, pak ćemo priznati, da veliki dio te krivnje nosi i apstinencija nekih hrvatskih stranaka od konstituante i parlamenta, a bez dvojbe je najveća zasluga Pučke Stranke, da je i sada došlo do ovog shvaćanja.

Zastupnici su Pučke Stranke više puta na veliku štetu svoje popularnosti u hrvatskim masama nastojali naći po koju dodirnu tačku sa srpskim strankama, da ne strada naša opće narodna i državna stvar, ali su hvala demokratskom patriotizmu i nastojanju uvijek našli na nerazumijevanje srpske javnosti. Danas, kad je upravo s ove taktike i bezglave politike vladinih stranaka naša država došla do financijalne propasti, uvida se potreba i sa jedne, t. j. srpske, i sa druge, tj. hrvatske opozicionalne strane, koja je ostala kod kuće, da je potrebit sporazum. Pučka Stranka služi kao onaj most, koji će dovesti do suglasja Beograd i Zagreb.

Uza sve to ništa ne smeta neku gospodu između radikala i demokrata, a u prvom redu g. Pribičevića, kojima se Protićevom akcijom omiče vlast iz ruku, da radi te vlasti kopaju propast vlastitom narodu i državi, i nastoje omesti ovaj tako potrebit sporazum. Demokratsko je novinstvo puno najcrnijih kleveta na hrvatsku javnost i političare, a Protić se prikazuje kao najpodliji čovjek u državi. Ipak izgleda, da ova kampanja „državotvorne“ štampe ostaje bez uspjeha, jer se javljaju sve uporniji glasovi, da je današnja vlada pred padom.

To bi bilo i više vrijeme, jer je ovaj njezin jednogodišnji život pun najcrnijih grijeha, da će ih teško naš svijesni narod ikad zaboraviti.

Današnji razdor u narodu i plemenska, te vjerska osjetljivost plod je samo njezine nesretne uprave, a da o ekonomskom stanju države i njeznom međunarodnom položaju i ne

govorimo. Pravo ćemo tek onda moći ocijeniti nesreću, u koju je doveo našu mladu državu dosadani režim, kada, ako Bog dade, dođu na vladu ljudi narodnog povjerenja i dorasli teškom današnjem položaju, u kojem se nalazimo, a koje ljude mi vidimo samo u onima, koji rade na ljubavi i spoznavanju između Srba, Hrvata i Slovenaca.

Organizacija mornarice. Vojno ministarstvo je podijelilo upravu vojne mornarice u tri okružja sa sjedištem u Sušaku, Šibeniku i Kotoru. Privremeno, dok Talijani ne isprazne Sušak, određeno je sjedište sušačkog okružja u Kraljevici, gdje se već nalazi admiral Koch, da provede organizaciju ove komande.

Praktični izborni zakon za Sloveniju. Naši državotvorni elementi na vladi, koji su za zadnjih općinskih izbora doživjeli strašni poraz, mudruju na sve načine, kako bi si u tim krajevima osiguraju većinu. Dosad je tamo bio pravedni izborni zakon po proporciju, dok su ovih dana vladine stranke poprimile zakon, po kojem bi u gradovima i mjestima iznad 10.000 žitelja polovica poslanika dobila stranka, koja ima najviše glasova, a druga bi polovina išla po proporciju. Demokrati na ovaj način izigravaju volju naroda, jer se nadaju imati u gradovima većinu. Što još ne ćemo dočekati od naših državotvornih stranaka?

Centralizacija na djelu. Pred nekoliko dana javile su novine, da je u Zagrebu i Ljubljani ukinuto povjereništvo za pravosuđe. Sada opet stižu vijesti, da se ukida povjereništvo za socijalnu skrb u Zagrebu. Naši će invalidi i siročad, koja je bila dobro pomagana iz Zagreba, morati čekati sada, dok ih ogrije sunce iz Beograda.

Ukinuće visokih škola u Zagrebu. Na vijesti, koje su se širile o ukinuću i prenosu visokih škola iz Zagreba u Beograd, vlada dementira, da su posve neosnovane. I mi smo u jednom od zadnjih brojeva našeg lista donijeli vijest o prenosu iz Zagreba u Beograd nekih škola, kao tehničkog i gospodarstvoskog fakulteta. Međutim ove su vijesti tako djelovale na čitavu hrvatsku javnost, da se vlada nije usudila to učiniti. Zato su gg. Pribičević i njegova družina smislili drugi način za izvođenje svoga nauma, i to pod firmom štednje, jer da se država nalazi u financijskoj krizi. Ministarski je naime savjet uskratio u budžetu kredit za ove škole u Zagrebu. To se i opet

zlo primilo hrvatske javnosti, koja u ostalom daje čitave 2/3 cijelog poreza državi, te se već bilo našlo i pokriće iz privatnih sredstava za potrebe ovih škola, ali da se one ne dadu iz Zagreba. Na to je vlada službeno javila, da se ne namjeravaju ukidati nikakve visoke škole i da će se pobrinuti za pokriće njihovih potreba.

Bezglavost u prosvjetnoj politici. "Hrvatska Obrana" u Osijeku donosi brzoglas iz Beograda od 7. ov. mj.: Ministar prosvjete Pribičević pozvao je eksperte iz Hrvatske i Sla-

vonije, Bosne i Hercegovine, Slovenije i Srbije, da se s njima dogovori o zatvaranju srednjih škola. Ispostavilo se naime, da u mnogim mjestima mnoge novo uspostavljene srednje škole nisu potrebite. Stoga je zaključeno, da se radije veća pažnja posveti pučkom školstvu, koje je osobito u južnim krajevima na jako niskom stepenu. Uzmemo li u obzir otvor nekih srednjih škola u najnovije vrijeme u Dalmaciji i ovu vijest, koja je posve sigurna, što da mislimo o prosvjetnoj politici g. Pribičevića?

O CARINARNICI U ŠIBENIKU.

(Upit nar. poslanika dra Ante Dalibića gosp. Ministru financija prikazan Predsjedništvu Narodne Skupštine 29. rujna 1921.)

Carinarnica u Šibeniku (Dalmacija) nije više nadležna, da ocarini neke predmete na pr. kože i drugo. Nazad dana je stigla tamo jedna partija koža, koje carinarnica navodno nije smjela da ocarini, već je odnosni trgovac bio upućen, da robu prenese u Split, da se tu ocarini i odatle da je povratu u Šibenik. Trgovac nije naravno mogao da to učini, već je povratio robu nazad.

Što znači takav prenos robe iz jednog grada u drugi, koliko ima tu golemih troškova, posla i dangube, koliko se time povećava skupoća i gotovo isključuje svaka trgovina, suvišno je istaknuti.

Napomenuti mi je, da je Šibenik prije rata bio iza Trsta najjača prometna luka u bivšoj Austriji radi broja brodova i tonaže robe, što se tano kretala. Promet je vazda tekao glatko i nije bilo dosadanih poteškoća, koje ubijaju trgovinu i volju, da se tko s njom bavi.

U Šibeniku je sjedište okružne po-

litičke vlasti, okružnog suda i bezbroj drugih vlasti, ima i veterinar, kemičara i drugih vještaka, potpuno sposobnih za svaku ocjenu robe. S druge strane nije skopčano sa nikakvim troškom za državu, ako se carinarnici u Šibeniku dade ovlaštenje, da obavlja uopće sve carinarske poslove i da svaku robu ocarini, jer za to postoje svi uvjeti. Nisi se može razabrati, koji bi opravdani razlog postojao, da se degradira šibenska carinarnica, koja je toliko važna.

U interesu razvika i olakoenja trgovine i prometa neophodno je potrebito, da se glavna carinara u Šibeniku podigne na carinarnicu I. klase, koja je nadležna za ocarinjenje svake vrste robe.

Stoga mi je čast upitati gospodina Ministra:

Je li voljan odrediti, da se glavna carinarnica u Šibeniku podigne na carinarnicu I. klase sa nadležnosti, da može da obavlja sve carin. poslove?

IZMJENA NOVCA.

Nar. poslanik dr. Dulibić intervenirao je nazad dana kod Ministra financija g. Kumanudića tražeći, da se ispravne i neispravne krunske novčanice promijene po relaciji 1 din. prema 4 kr., da se ne pravi razlika u visini prikazanih svota, i napokon da se uskrati promjena samo onima, koji bi sudbeno bili priznati krivima i osuđeni radi švercovanja novca, a ne na jednostavnu sumnju.

Gosp. ministar je odgovorio, da je povjerenju Ministarskog savjeta određeni razmjerni izmjene povoljni, jer će relacija od 1 prema 4 vrijediti za iznose do 100.000 kr. Za veće iznose prikazalo se, veli, pravedno, da se ustanovi relacija od 1 prema 6, pošto

se radi o bogatim ljudima, koji su prodavali proizvode, trgovali i dobili znatne svote novca, pak njima ovom relacijom nije krivo učinjeno.

Glede neispravnih novčanica uzela se u pravičan obzir činjenica, da su u okupiranom području ljudi bili od vlasti primorani, da ih uzimlju na isplatu, pa je i u tom pogledu odluka vlade pravedna. Opaža dalje, da se u neokupiranom području nijesu uzimali u obzir neispravne novčanice.

Što se tiče osoba, kojima je uskraćena izmjena, veli gosp. ministar, da će savjesno ispitati podnesene tužbe i riješiti ih po pravici.

Na koncu je ministar izjavio, da — što se tiče relacije izmjene — nije

isključeno, da se naknadno sve novčanice izmjene po relaciji od 1 prema 4, ako u teritoriji, koja još nije evakuirana, ne bude nađena velika količina krunskih novčanica, jer da je vlada sklona u ovom zadnjem slučaju, da naknadno uredi stvar po relaciji 1 prema 4, tim većma, što u oslobođenim krajevima nije nađena prekomjerna količina novca.

Rad poslanika Pučke Stranke.

Za izvoz masti i vina. Nar. poslanik dr. Dulibić pritužio se Ministru financija, da javni organi u nekim mjestima prave poteškoće, pa čak i zabranjuju izvoz masti i vina iz oslobođene Dalmacije u još okupirano područje, dok je po zakonu izvoz sasvim slobodan.

Ministar je izjavio, da je izvoz po zakonu slobodan i da će brojavo odrediti, gdje su se slučajevi zabrane izvoza desili, kao u Zloselima, da se ne smije praviti nikakve zapreke ni poteškoće izvozu masti i vina.

Za proširenje solina na otoku Pagu. Naš poslanik dr. Janko Šimrak na Ministra financija upravio je ovaj upit:

"U jednom upitu prikazao sam Vam, kako na otoku Pagu vlada pravi glad i molio sam Vas u ime siromašnoga naroda za hitnu pomoć.

Tamošnjem puku dalo bi se uspjelo i na taj način u pomoć priskočiti, da se uredi pitanje produkcije morske soli na otoku. Danas na solinama radi u svemu samo 300 radnika, dok bi se moglo uposliti i 1000 ljudi, kada bi se soline proširile. To bi državu stajalo vrlo malo, a kod toga bi imala godišnjeg prihoda oko 100.000.000 K uračunavši amo ono, što sada dobiva od solina.

Sem toga moram se pritužiti i u ovoj stvari. Radnicima u solinama ne daje se pravi odmor u nedelje. U slučaju nesreće ili bolesti ne primaju nikakvu pripomoć, kao što je to do sada bio običaj.

Toga radi pitam Vas, Gospodine Ministre, i molim:

Dali ste voljni proširiti soline na otoku Pagu i dali ste voljni pristupiti rešenju pitanja o radničkom osiguranju za vreme nezgode i bolesti?"

Jesam li podmirio pretplatu?

I naš grad nije zaostao u ovoj općoj slavi, te su mnoge kuće i trgovine 11. listopada osvanule sa narodnim trobojkama i žalobnim znakom. "Hrvatska Čitaonica" je priredila zadušnice u Varoškoj crkvi, kojima prisustvovao odličan broj rodoljubnog građanstva. Tom prigodom izdala je ovu osmrtnicu:

+

Sutra, dne 11. listopada u 8 sati pr. p., prigodom pedesetgodišnjice smrti neumrlog hrvatskog mučenika dra Eugena Kvaternika koji je poginuo od zatoničke austrijske ruke za Rakovačke bune, koju je podigao za slobodu svoga naroda, obdržavat će se svečane zadušnice u Varoškoj crkvi.

Pozivlje se cijenji građanstvo, da prisustvuje u što većem broju ovim zadušnicama i tako da oda dostojnu poštu vrlom narodnom mučeniku.

Šibenik, 10. listopada 1921.

Hrvatska Čitaonica.

Slava narodnom mučeniku dru Eugenu Kvaterniku!

PODLISTAK

Pedesetgodišnjica smrti dra Eugena Kvaternika.

Dr. Eugen Kvaternik je jedan od onih hrvatskih sinova, čiji život jasno dokaziva, da Hrvati nikad nijesu dragovoljno snosili ničiji jaram, kako se nastoji dokazati sa izvjesne strane, nego da je naprotiv svijest o slobodi duboko usađena u hrvatskoj narodnoj duši.

Danas, kad slavimo pedesetgodišnjicu njegove svijetle uspomene u našoj narodnoj državi u takvim prilikama, kakve nikako nijesmo očekivali, to najbolje osjećamo.

Za poznatog Bachovog apsolutizma, kada su male duše prigrule šiju i orijentirajući se prema Beču ili Pešti napustili svoj narod i ideju njegove slobode i nezavisnosti, javlja se veliki duh Kvaternika i u društvu sa drom Antom Starčevićem diže samosvijest u narodu svomu.

Ili radi temperamenta svoga ili iz

koji drugih još nepoznatih razloga dr. Eugen Kvaternik nije izabrao put ni taktiku dra Starčevića u radu za narodno oslobođenje, te dospjeva četiri puta u prognostvo. Da se zaštiti pred progonom austrijskih vlasti, prima i rusko državljanstvo, da uzmogne što uspješnije voditi akciju u kulturnom svijetu za pravednu stvar svoga naroda.

Ipak mu je teško u tudini. Vraća se k svome narodu i ponovno prima austrijsko državljanstvo. Obodren novim idejama, koje su tada prevladavale u kulturnom svijetu, stao je da propovijeda o slobodi, koja vlada u Evropi, a koja ni njegovom narodu ne smije da bude uskraćena. Ali vladodršci kao da ne mare za poštivanje najglavnijih principa čovječnosti i onih, usađenih u srcu svakog čovjeka, da se njim postupa kao s čovjekom, a tim više u duši jednog naroda, već narod i njegove prve sinove gone u zdvojnost i očaj.

Tako i čin dra Eugena Kvaternika od 8. listopada 1871., poznat pod imenom Rakovačka buna, nije nego

zdvojan krič potlačene narodne duše, koja je težila za slobodom.

Dr. Eugen Kvaternik platio je svoj čin glavom. Bio je 11. listopada ustrjeljen iza leđa od oružničke austrijske ruke, ali on nije izgubljen svome narodu. Njegova uspomena trajna je u duši našeg naroda i ona ga uči još više cijeniti slobodu, za koju se toliko žrtvovao i dao krv najumnijih svojih sinova.

Ona mora da bude trajni memento i našim današnjim vladodršcima, da Hrvati nijesu nikad bili ničije roblje i da su oni spravi i na najveće žrtve za svoju slobodu, koju svakako moraju poštiti.

Slava dra Eugena Kvaternika.

Po svim krajevima, gdje nastavaju Hrvati, pedesetgodišnjica smrti ovog našeg narodnog velikana proslavila se na dostojni način. Na osobiti način se u ovoj slavi istakao naš bijeli Zagreb, koji je kroz tri dana na javnim zborovima nastojao, da se na dostojni način oduži uspomeni vrlom hrvatskog mučenika.

Sjednica Uprave Hrv. Pučke Stranke.

12. o. n. održana je u Splitu sjednica uprave Hrvatske Pučke Stranke za Dalmaciju pod predsjedanjem narodnog poslanika dra Ante Dulibića, predsjednika stranke.

2. Raspravljeno je politički položaj, odobren rad Jugoslavenskog Kluba, napose je izrečeno priznanje predsjedniku stranke dru Dulibiću. Određene su smjernice za daljnji rad i taktiku i dane instrukcije dalmatinskim delegatima za sastanak Glavnog Vodstva stranke u Sarajevu. Pretresen je poslovnik cjelokupne HPS, riješena razna unutarnja pitanja stranke. Delegatima za Glavno Vodstvo stranke izabrani su: Stanko Banić, Martin Bilić, o. dr. Petar Grabić, Vladimir Kulić; zamjenicima: Dragutin Bartulić, Čiro Miličić, Ivan P. Mladineo, Jerko Vodanović. Zaključeno je kooptiranje novih članova uprave stranke iz novooslobođenih krajeva. Zaključeno je, da se čitava stranka i Jugoslavenski Klub založe za željeznički spoj Dalmacije u smislu rezolucije splitskog međustranačkog sastanka; da se zatraži potpuno izjednačenje svih kategorija državnih namještenika, navlasito da pensije invalida, siročadi i udovica budu izjednačene onima u Srbiji i Ernoj Gori, da bude poboljšano stanje i izjednačene plaće duhanskim radnicima i solarima; da se prosvjeduje protiv protuustavnoj nejednakosti budžeta za katoličku vjeroispovijest s jedne, prema pravoslavnoj i drugim vjeroispovijestima s druge strane. Da se zatraži ukinuće nameta na vino. Osuđene su pretenzije splitskih talijanaša u pitanju talijanske župe u Splitu.

Prihvaćene su sljedeće rezolucije:

1. Šaljuci pozdrav mučeničkoj braći, koji su pali u talijansko ropstvo, tra-

žimo od vlade, da tuđinskog jarma već jednom budu riješeni barem oni krajevi u Dalmaciji i trv. primorju, koji su nam po rapalskom ugovoru pripali.

2. Upozorujemo pozvane faktore, da ogromnom dijelu Dalmacije prijeti ove zime teška oskudica i glad; zahtijevamo, da za prehranu pučanstva bude određen nuždan kredit i pučanstvu navrijeme bude stavljena na raspolaganje jeftina krušna hrana.

3. Prosvjedujemo, što se pozvani faktori, već je treća godina, nisu ni najmanje pobrinuli, da izvrše obećanje, te se u Dalmaciji urede agrarni odnosi i riješi t. zv. težačko pitanje. Tražimo ponovno, da se stane na kraj nesnošljivom stanju, prouzrokovanu dosadašnjim postupanjem vlade u ovom tako važnom pitanju, te da bude raščišćeno sadašnje pravno stanje toga pitanja i zakonskim putem što prije uređeno.

4. Hvaleći otvaranje nekih novih građanskih i srednjih škola tražimo, da se odmah pristupi osnutku nužnih ratarskih škola, škola i tečajeva kućanskoga smjera, navlasito osnutku pučkih škola u zagorskim krajevima, odnosno privremenom zavedenju t. zv. pomoćnih škola sa doličnim herivima za pomoćne učitelje, kako je to odavno uređeno u Sloveniji.

5. Prosvjedujemo protiv neustavnog i partizanskog komesarsko-polijskog sistema kod općinskih, političkih i upravnih vlasti. Zahtijevamo, da se bezodvlačno provedu slobodni općinski izbori na temelju općeg, tajnog i proporcionalnog prava glasa. Međutim neka se vodstvo općina povjeri općinskim upravnim odborima.

Prenos sjedišta zadarskog Jugoslavenskog veslačkog društva „Jadran“*)

U zadnjim brojevima splitskih novina čitala se vijest o prenosu sjedišta jugoslavenskog zadarskog veslačkog društva „Jadran“ u Split, te o nekakvoj autokonstituiranoj upravi istoga. No jer to ne odgovara ni najmanje istini, radi javnosti izjavljujem, da o prenosu sjedišta društva u Split nije se nikada u Zadru odlučilo, nego naprotiv sa 65 glasova sadašnjih članova prama 4 bi odlučeno da se sjedište „Jadrana“ prenese privremeno u Šibenik, u koju svrhu sam ja bio poslan u Šibenik, da predam imovinu Sokolskom društvu u pohranu i da sklopim ugovor.

Par gospode u Splitu, koji su već davno prestali biti članovima, na još nečuveni način kriomice odnesoše lađe, pohranjene u Filip-Jakovu, prama izjavi predsjednika društva, gosp. Budmani-a, falsificirajući dokumente, koje su prikazali gosp. knezu Borelli-u, koji je lađe čuvao u svojoj kući.

Kad se u Zadru doznalo, da su lađe odnesene, odmah se protestiralo i preko kr. konzulata na pokrajinsku vladu i putem novina se htjelo obznanimati javnost, ali sve splitske novine kojima se poslalo, pa i „Jadranski Šport“ jednoodušno odbiše sve članke i ispravke, koji su se toga ticali, te im dokazaše, da se i oni slažu sa gg. ala Dominis, Gazzari ecc.

Ivo Štrkalj
opunomoćenik „Jadrana“.

*) Prepuštajući potpisano opunomoćeniku svu odgovornost za istinitost navoda ovog članka rado donosimo ovaj glas članova „Jadrana“, da se jedamput izvede na čisto atera sa lađama i prenosom sjedišta „Jadrana“.

Gradske vijesti.

O dogradnji ličke i unske željeznice. Ministar saobraćaja g. Uzunović upravio je sljedeću brzojavku kr. namjesniku dr. Metličiću: „Beograd, 6. Vijesti, da vlada ne namjerava svršavati ni ličku ni unsku prugu, neispravne su. Objavite, da su takve vijesti tendenciozne, pošto se održava licitacija za ličku prugu, pri kojoj konkuršu i neke splitske firme. A trasiranje Bihać-Zrmanja već je izdato. Lička pruga gradit će se bez odlaganja iz unutrašnjeg zajma, a gradnji Unske pristupit će se iz istoga zajma, čim projekt bude izrađen.“

Na tu brzojavku Ministra saobraćaja g. Nikole Uzunovića naš opć. upravitelj dr. Rajević upravio mi je ovu brzojavku: „Vaša izjava glede Unske željeznice silno je obradovala ovo pučanstvo, koje zahvalno gleda u Srbiju, uvjeren, da ona nakon političkog oslobođenja hoće i ekonomski da nas oslobodi gradnjom Ličke i Unske željeznice, i ako još nije imala vremena da zavije svoje rane i da misli na svoje goleme potrebe.“

Lična vijest. U četvrtak jutro stigao je u naš grad naš nar. poslanik dr. Dulibić i zadržao se dva dana. Sinoć je otputovao željeznicom. Njegov posjet nam je bio vrlo mio.

× Svečani otvor realne gimnazije i velike gimnazije. Sutra u nedjelju, 16. t. mj., bit će otvor školske godine 1921/1922 kod realne gimnazije i velike gimnazije. Učenići će doći u 8¹/₂ sati jutro u „Državni dom“, te će u ovim prostorijama biti najprije školska svečanost. Zatim će mladež korporativno poći u Stolnu baziliku gdje će u 9¹/₂ s. uz pjevanje „Dodi Duše“ biti sv. Misa. Učenići pravoslavne vjere prisustvovat će liturgiji u pravoslavnoj crkvi u 10 sati.

U ponedjeljak, 17. t. mj. počinje redovita pouka.

Zahvala novinara. Gosp. opć. upravitelj dr. Rajević od Subotičke sekcije jugoslavenskog novinarskog udruženja primio je sljedeću pismenu zahvalu:

„Sa sjednice odbora Subotičke sekcije jugosl. novinarskog udruženja izričemo Vama i rodoljubnom građanstvu grada Šibenika najusrdniju našu zahvalnost za prekrasan doček i susretanje oduševljenih vojvodanskih novinara prigodom novinarskoga kongresa u Splitu.“

Još pod dojmom divno sprovedenih časova u Vašoj sredini želimo Šibeniku svaku sreću i napredak u budućnosti: da bi po svojim prirodni ljepotama, te ekonomskoj važnosti doskora postao ono, što u punoj mjeri zaslužuje. Neka živi, cvjeta i napreduje grad Šibenik!

Molimo, da i Vi i dično građanstvo grada Šibenika primite patriotski jugoslavenski naš pozdrav!“

Skupština drž. namještenika. Prema uredbi 5. XII. 1920., objelodanjennoj u Služb. novinama 30. XII. 1920., kojim se određuje ustrojenoje „Nabavljajkih zadruga državnih namještenika“, te „Saveza nabavljajkih zadruga drž. namještenika“, te naređuje svim državnim namještenicima i onima, koji zbog kojeg naslova pobiru platu iz državnih kasa, da se ubliže kao članovi tih zadruga, zadnjih dana osnovana je i u našem gradu za cijeli kotar takva zadruga.

U srijedu, 12. ov. mj., u 7. s. večer bila je u Državnom domu prva konstituirajuća skupština. Skupštinu je u ime Promicateljnog Odbora otvorio i zaključkom prisutnih vodio kotarski sudac gosp. A. Blažević. Iza kako je pozdravio prisutne i razložio im ustanovu, svrhu, važnost i korist ovih zadruga, kao i izvjestio o uspjesima zadnjeg činovničkog kongresa u Beogradu, pročitao je glavnije i važnije tačke pravilnika, koji se primio bez prigovora. Moralo je slijediti biranje uprave, ali, jer se nijesu još svi članovi javili ni upisali, a dosta ih je bilo odsutnih, zaključilo se, da se skupština nastavi u nedjelju, 16. ov. mj., p. p. u 5 s., isto u Državnom domu. Na to se upozorjuju svi državni namještenici i oni, koji zbog kojeg naslova pobiru platu iz državnih kasa.

Ruski koncerat kubanskih kozaka. 8., 9. i 10. tek. mj. Zbor kubanskih kozaka u narodnoj nošnji pod vrsnom upravom g. Sokolova u Državnom Domu davao je koncerat. Program se svake večeri sastojao od 20 biranih komada. Naše prisutno građanstvo, koje se sve tri večeri odazvalo u lijepom broju, više su zanimali zborovi, nego solo-pjevanja, možda i stoga, što je najbolji bariton gosp. Troicki bio bolestan. Pjesma o Kudejaru, Sunce nisko (kozačke pučke pjesme). Ej uhnem. Ej trubaču, Zavravi, Alahu (Kolotilim), Zakuvala ta siva zozulja (Niščinski) i Legenda (Čajkovskoga) sa zbornim pjevanjem začarala je sve prisutne. Molitva Samilja (glazbena slika uoči rata) i Fezik sa kozačkim plesom i igrom sa handžarima oživjela je u srcima bijesno ratno raspoloženje. Kozačka igra pobudila je vanrednu veselost. Lijepo je izveden i trio Na severe dikom, pa Volga, Volga i Tamo daleko. U zadnjoj pjesmi dolazi više puta i poklik: „Živjela Rusija!“, koji su svaki put svi prisutni prihvatili uz frenetično pjevanje. — Treću večer imali smo prijedoke uz neke od ovih pjesama čuti i šest komada crkvene glazbe za zbor: Milost mira (Turenkov), Tebi pojam (Ljovovski), Anđel vopijaše (Makarov),

Očenaš, Hosanna! i nada sve krasnu Carsku Ekteniju. U toj glazbi očituje se uzvišenost ruske duše, koja se diže k Bogu. Sve su se pjesme pjevale u ruskom jeziku osim nekoliko kritica Tamo daleko. Milim gostima želimo svagdje sretan uspjeh, kako to potpuno i zaslužuju.

Naša obala. Natrag dana počelo se popravljati onaj dio muala, koji je ostao još nedograđen od Talijana. Gradnja je bila poslije nekoliko dana ponovno zaustavljena. Zašto to? Zar treba čekati, da se ponovno poruši, e da se za popravak potroši kasnije desetorostruka svota? Naša Pomorska Vlada ide istom metodom odgađanja kao bivša Austrija, da se potroši kasnije više, što se prije moglo sa malo sve urediti. Inače naša obala, osobito trgovačka, na više mjesta prijeti, da će propasti, pa stoga treba brzog popravka. Neka se makne Pomorska Vlada! Zašto zapušta tako Šibenik?

Top za reguliranje satova. Ima li smo evropski običaj, da je top sa trčdave sv. Ane na podne pucao, po čemu su se regulirali satovi, danas i toga je nestalo, te u pomanjkanju pravilnog satnika u gradu prava je konfuzija sa satovima. Ne bi bilo velikih poteškoća, da se opet ovo uspostavi. Odlučujućim faktorima preporučujemo, da dođu ususret cijelom građanstvu.

Zapljena novca. 13. ov. mj. oko 8¹/₂ sati večer neki nepoznati poslužnik u Splitu donio je „noštrumu“ parobroda „Vodice“ tri vrećice, u kojima je bilo 5180 a. u. srebrnih kruna, i rekao mu, da će te vrećice u Zadru doći da pridigne jedan čovjek. Njemu će ih on predati. Međutim naše državno redarstvo za to je doznalo od pouzdanih osoba. Kad je parobrod, stigao u naš grad, na parobrodu je provelo premetačinu, našlo je taj srebrni novac i zaplijenilo ga. Izvidi su u toku. Sumnja je na nekoga Talijana Francesco Fornelli iz Bari-a, poznatog švercera s novcem. Evo na kako lak način naša „saveznica“ svojim papirnatim lirama dolazi do naših srebrnih kruna, iz kojih onda kuje svoje srebrene lire!

Na znanje i ravnanje! U našem listu izlazila je reklamna ponuda za nabavu satova od Adolfa Mitha u Zagrebu. Kako dotični nije više u Zagrebu, to neka nitko više od njega ne naručuje, jer bi se moglo desiti, da poslani novac ikogod drugi podigne ili inače kako propaue.

Pozivlju se svi članovi „Pjevačkog zbora šibenske mladosti“, da dođu na sjednicu, koja će se držati 17. tek. mj. u 7 sati uveče u društvenim prostorijama. — Zborovoda.

Dodjeljivanje zemlje četnicima. Povjereništvo ministarstva za agrarnu reformu u Splitu javlja nam sljedeće: „Ministarski Savjet na predlog Ministarstva za Agrarnu Reformu donio je odluku: 1) da se svakom našem četniku, koji se bude prijavio za dodjeljivanje zemlje u krajevima preko Save i Dunava dodeli po 5 hektara zemlje; 2) da se svakom našem četniku, koji bude htio da dobije zemlje u Južnim novim krajevima dodeli po 10 hektara zemlje; 3) zemlja će se dati onim četnicima, koji su zemljodci ili koji hoće da se vežu za zemlju i da je lično obrađuju; 4) da svi četnici, koji se budu naselili, imaju, kao i ostali koloniste, pravo na dodjeljivanje živog i mrtvog inventara, semena itd., kako je to već predviđeno naredbom Ministarstva za agrarnu reformu od 9. novembra 1920. god. br. 255. — Glavni povjerenik Ministarstva za agrarnu reformu: Stojanov

Na uvažanje! Ni današnji broj našeg lista nije mogao izaći u određeno doba radi ponovnog pomanjkanja struje. Zato će opet mnogim našim pretplatnicima stići dosta kasno. Krivnja nije na nama, pak molimo, da se uvaži.

Darovi „Uboškom domu“. Prigodom smrti Tonke Zenić: Dulibić i Gutić K 100. Prigodom smrti Šime Stošić: Jakov Dulibić K 24. Farmacija Silobrić na dar K 182. Prigodom smrti Pave ud. Dulibić: Ante Šare Stipin K 80; Braća Protega pk. Ive i Josip Gospodnetić po K 40; Bauer Ivo, Slave Koštan i Miro Šupuk po K 20; Dragutin Vidović K 12. Prigodom smrti Antuna Aduma: Slavenska Banka K 400, dr. Hektor Meiksner K 120, Stipe Šare i dr. Mile Katić po 100 K; Josip Jadronja, Luka Sunara, Stipan Scotti, Edmund Weissenberger, Josip Gospodnetić, dr. Vjekoslav Vučić, predsjed. Mate Bojanić, Pio Terzanović, dr. Vice Iljadica, Ante Medić

po K. 40; Ivan Vučić pok. Andre, kanonik Ivan Mirić, Juraj Grimani, don Niko Markov po K 20. Prigodom smrti Mate Poturice: Adele i Antica Delfin K 20, Obitelj Josipa Tambača K 20. — Svima dobročincima Uprava harno zahvaljuje.

Bogato skladište šivaćih strojeva

SINGER

kao i svih pojedinih dijelova šivaćih strojeva, šivaćih igala i mašinskog ulja.

Prodaja uz gotov novac i obročnu otplatu.

Na svakom je stroju naznačena cijena, koja je ista za cijelu Jugoslaviju.

ANTE FRUA

ŠIBENIK Glavna ulica

Zastupnik gornje tvrtke za Šibenik i okolice.

Kalendari za 1922. godinu.

Danica K. 20 — s poštarinom K. 21'60. — Kalendar Srca Isusova i Marijina K. 16.— = s poštarinom K. 18.— =

Naručuju se kod „Narodne Prosvjete“ Zagreb I., Pošt. pret. 109.

Tko nije član zadruga, neka novac pošalje unaprijed.

NOVI MOLITVENIK.

Izašlo je treće izdanje molitvenika KRUH NEBESKI, vezan u platno.

Cijene s poštarinom: 1 komad K. 32.—, 2 kom. K. 63.—, 5 kom. K. 156.—, 10 kom. K. 312.—, 50 kom. K. 1546.—.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“

P. N. Svećenicima, Crkovinarstvima i Trgovcima javljam, da izrađujem iz pravog pčelinjeg voska svijeće u svim veličinama, koje se ne krive, ne kaplju, ne dime i ne udaraju patvorinom.

Svaku kolikoću pčelinjeg voska i meda kupujem.

U zamjenu svijeća primam okapine.

==== Cijene umjerene! ====

Vlasnik

Odlikovane Tvornice voštanih svijeća

Uladimir Kulić - Šibenik.

Građevni poduzetnik i ovlaštenu graditelj

FRANE ALFIER

preuzima uz garanciju sve gradnje

kao što su visoke i niske novogradnje, renovacije, nadogradnje iz armiranog cementa i kamena; kanali oko kuća i depoziti za držanje vode na krovu od kuće od bilo koje veličine iz armiranog cementa.

SPECIJALISTA je u gradnji najmodernijih teraca, koje su najsigurnije proti svakom propuštanju vode, kao i u gradnji plivaćih gatova, te svih vrsti brodova i jedrenjača sa motorima i elektromotorima bilo koje veličine, isto iz armiranog cementa.

Po uzoru i sistemu gradnje u Južnoj Americi preuzima i gradnje najmodernijih pročelja za zgrade iz cementa (imitacija kamena), kao što i najmodernijih i najekonomičnijih drvenih kuća od bilo koje veličine, koje se lako mogu prenašati s mjesta na mjesto. Ne treba za to imati vlastito zemljište, može se i unajmiti za potrebito vrijeme zgodni položaj.

Preuzimlje i projektiranje, te izradbu nacрта i troškovnika za sve ove radnje.

Svi zanimanici upozoruju se na ovaj ekonomski, solidni i vrlo jeftini način gradnje po svim najmodernijim sistemima.

Upute se daju u

Građevnoj poslovnici, Ulica sv. Franje br. 202.

KNJIŽARA FILIP BABIĆ - ŠIBENIK (HRVATSKA KNJIŽARNICA - ZADAR)

Novo moderno ureden i povećan posao. — Potpuno skladište Jugoslav. knjiga. — Veliki sortiment knjiga stranih jezika. — Tvorničko skladište papira uz najjeftinije cijene. — Sav pribor za urede, općine i škole. — Skladište školskih knjiga. — Prima pretplate na stručne i periodične časopiše svakog jezika i struke. — Muzikalije svake vrsti. — Pribor za pisače strojeve Stenzil i Karbon-papiri.

Otprema brza i točna a cijene jeftine. — Solidna posluga.

Glavno Zastupstvo tvornica „Sufid“

Karbida, Kalciumcianamida i ostalih

umjetnih gnojiva za državu S. H. S.

Grubišić & Comp.

ŠIBENIK (Dalmacija)

Upute i cijene daje tvrtka na zahtjev.

Brzjavni: Cianamid

Telefon Br.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Glavna ulica br. 122
I. kat.

Podružnica Šibenik.

Brzjavni naslov: Gospobanka
Telefon br. 16.

Centrala Ljubljana.

Podružnice: Đakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split.

Glavnica i pričuva skupa sa afilijacijama K. 50.000.000.

Podjeljuje trgovcima kredite, eskomptira mjenice, lombardira vrijednosne papire, kupuje i prodaje valute i devize, prima uloške na tekući račun i na knjižice te obavlja sve bankovne i burzovne transakcije uz najpovoljnije uvjete.

Ispostava: Bled. — Interesna zajednica sa: Sveopćom zanatlijskom bankom d. d. u Zagrebu i njenom podružnicom u Karlovcu, te Gospodarskom bankom d. d. u Novom Sadu.